

Ramar för utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12 m.m.

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 30 september 2003 beslutat att bereda övriga utskott tillfälle att avge yttrande över proposition 2003/04:1 Budgetpropositionen för 2004 (volym 1) i vad avser den ekonomiska politiken och förslag till statsbudget för budgetåret 2004, utgifternas fördelning på utgiftsområden och beräkningen av statsinkomsterna, förslag till utgiftstak för staten för åren 2005 och 2006, låneramar (yrkandena 1–17 och 27–40) jämte motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Budgetpropositionen är ett resultat av samarbetet mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

De delar av propositionen som utskottet yttrar sig över är regeringens förslag till dels fördelning av statsbudgetens utgifter på utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12, dels beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten och beräkningen av statsbudgetens inkomster i de delar som avser utskottets beredningsområde.

Utskottet yttrar sig vidare i motsvarande delar över följande motioner:

Fi239 yrkandena 5–7 av Bo Lundgren m.fl. (m)

Fi240 yrkandena 4, 8–9 och 12 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

Fi241 yrkandena 5 och 7 av Alf Svensson m.fl. (kd)

Fi242 yrkandena 3 och 7 av Maud Olofsson m.fl. (c)

Fi270 yrkande 39 av Lennart Hedquist m.fl. (m)

Fi304 yrkande 25 av Alf Svensson m.fl. (kd)

Fi306 yrkandena 17 och 23 av Maud Olofsson m.fl. (c).

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Propositionen

Utgiftsområdet består av politikområdena Integrationspolitik, Storstads-
politik, Migrationspolitik och Minoritetspolitik.

Integrationspolitiken omfattar frågor om invandrades introduktion, ersättning till kommunerna för mottagande av flyktingar och frågor om svenskt medborgarskap. Åtgärder för att den etniska och kulturella mångfalden i samhället skall tillvaratas och för att främja lika rättigheter och skyldigheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund ingår i området liksom åtgärder för att förebygga och motverka etnisk diskriminering, främlingsfientlighet och rasism. Inom politikområdet finns myndigheterna Integrationsverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) och Nämnden mot diskriminering.

Storstadspolitiken är i sin tur ett tvärsektoriellt politikområde och omfattar frågor om hur en god utveckling skall främjas i storstädernas utsatta bostadsområden.

Migrationspolitiken innefattar flyktingpolitik, invandring till Sverige, mottagande av asylsökande, utlänningars rätt att vistas i Sverige samt internationellt arbete inom det migrationspolitiska området. I politikområdet ingår myndigheterna Migrationsverket och Utlänningsnämnden.

Slutligen finns politikområdet Minoritetspolitik med frågor om skydd och stöd för de nationella minoriteterna och de historiska minoritetsspråken.

I budgetpropositionen föreslås en utgiftsram på 7 005 146 000 kr för budgetåret 2004.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition minskar med 36 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av att antalet asylsökande förväntas bli färre. I förhållande till använt medel 2003 minskar utgifterna med 505 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av att inga särskilda medel anslås för Storstadspolitiken från 2004.

De konsekvensberäknade ramarna för 2005 och 2006 uppgår till 6 992 miljoner kronor respektive 6 648 miljoner kronor.

Av budgetpropositionen framgår att integrationspolitiken har tillförts sammanlagt 100 miljoner kronor för perioden 2004–2006 för inrättande av skyddat boende m.m. för ungdomar som riskerar att utsättas för s.k. hedersrelaterat våld. Ytterligare 7,5 miljoner kronor anslås till ett centrum mot rasism och annan intolerans samt för lokal verksamhet mot diskriminering.

Storstadspolitiken, som innefattar de båda målen att ge storstadsregionerna goda förutsättningar för långsiktigt hållbar tillväxt samt att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen i storstadsregionerna och verka för jämlika och jämställda levnadsvillkor, skall enligt propositionen införlivas i ordinarie strukturer hos berörda kommuner, statliga myndigheter och andra samverkande aktörer. Inga nya medel har därför beräknats för 2004. I propositionen anges att i enlighet med storstadspropositionens intentioner skall en samlad avstämning och utvärdering av storstadspolitiken göras efter tre år som underlag för ställningstagande om former och omfattning för den fortsatta storstadspolitiken. Regeringen avser att återkomma till riksdagen under 2003 med en skrivelse om storstadspolitikens utveckling.

När det gäller migrationspolitiken anges i budgetpropositionen att utvecklingen inom utgiftsområdet i stor utsträckning styrs av omvärldsfaktorer som kan vara svåra att förutse och inte minst att påverka. Antalet asylsökande i Sverige har enligt budgetpropositionen de senaste tre åren ökat med ca 40 % årligen.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi239 yrkandena 6 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 388 miljoner kronor för budgetåret 2004 och för åren 2005 och 2006 med 536 respektive 638 miljoner kronor.

Motionärerna anser att Integrationsverket bör läggas ned och att en avveckling av anslaget integrationsåtgärder bör påbörjas. Beträffande centrum mot rasism, verksamhet för personer som vill lämna rasistiska grupper samt åtgärder för unga kvinnor som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld bör emellertid stödet kvarstå. Vidare menar motionärerna att anslaget Hemutrustningslån kan minskas genom ändrade regler samt att anslaget Ombudsmannen mot etnisk diskriminering bör föras över till utgiftsområde 14 Arbetsliv. Motionärerna anser att Migrationsverket bör ta över Integrationsverkets ansvar för att distribuera ersättningsarna till kommunerna. Verket bör därför tillföras ytterligare medel härför. För att korta handläggningstiderna bör Migrationsverket och Utlänningsnämnden tillföras ytterligare medel. Härigenom kan enligt motionärerna anslaget Mottagande av asylsökande minskas.

Folkpartiet

I motion Fi240 yrkandena 8 och 9 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 362 miljoner kronor för budgetåret 2004 och för åren 2005 och 2006 med 732 respektive 756 miljoner kronor.

Integrationsverket bör enligt motionärerna minska i omfattning. Vidare anser motionärerna att Migrationsverket och anslaget Offentligt biträde i utlänningsärenden bör tillföras ytterligare medel. Genom dessa ökade satsningar på snabbare behandling av asylärenden kan handläggningstiderna förkortas och kostnaderna för mottagande av asylsökande minskas.

Kristdemokraterna

I motion Fi241 yrkandena 5 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 166 miljoner kronor för budgetåret 2004 och för åren 2005 och 2006 med 248 respektive 300 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår en nedläggning av Integrationsverket fr.o.m. den 1 juli 2004. Vissa av Integrationsverkets uppgifter bör övertas av Migrationsverket och DO. DO bör vidare tillföras medel för att stärka arbetet mot rasism, diskriminering och främlingsfientlighet. Motionärerna föreslår att de lokala och regionala diskrimineringsombudsmännen avskaffas och att anslaget Integrationsåtgärder inte skall tillföras några nya pengar. Anslaget till

Migrationsverket bör enligt motionärerna ökas bl.a. för att ytterligare förkorta handläggningstiderna. Verket bör inte pröva uppehållstillstånd för adopterade barn samt för nyfödda till föräldrar med uppehållstillstånd, varigenom resurser frigörs. Genom att tillföra Migrationsverket medel för att korta handläggningstiderna kan anslaget Mottagande av asylsökande minskas. Slutligen anser motionärerna att systemet med förhandlingar och avtal med kommunerna bör avskaffas. Stödet till den nyanlända personen bör i stället bestå av en utvecklingspeng. Utvecklingspengen skall administreras av Riksförsäkringsverket, RFV, och fördelas av försäkringskassan. Medel för detta tillförs utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för budgetåret 2004, dels förslag till beräkning av utgifterna för budgetåren 2005 och 2006. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	fp	kd
2004	7 005	– 388	–362	–166
2005	6 992	– 536	–732	–248
2006	6 648	– 638	–756	–300

Utskottet delar regeringens uppfattning att integrationspolitiken är en av mandatperiodens viktigaste frågor och att uppgiften att minska invandrades utanförskap måste ges hög prioritet. Utskottet ser också positivt på att politikområdet tillförs sammanlagt 100 miljoner kronor för perioden 2004–2006 för inrättande av skyddat boende m.m. för ungdomar som riskerar att utsättas för s.k. hedersrelaterat våld och att ytterligare medel anslås till ett centrum mot rasism och annan intolerans samt för lokal verksamhet mot diskriminering.

Enligt bl.a. konstitutionsutskottets betänkande, bet. 2000/01:KU4, bör beslut om ändringar i utgiftsområdesindelningen fattas under våren före det aktuella budgetåret. Utskottet kan konstatera att någon ändring såvitt avser överflyttning av anslaget Ombudsmannen mot etnisk diskriminering inte har beslutats av riksdagen (se senast bet. 2001/02:KU37). Detta anslag bör därför fortsättningsvis vara kvar inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar och inte som Moderaterna föreslår föras över till utgiftsområde 14 Arbetsliv.

När det gäller migrationspolitiken ser utskottet positivt på att Utlänningsnämnden föreslås få en förstärkning samt att anslagen Offentligt biträde i utlänningsärenden och Utresor för avvisade och utvisade personer tillförs ytterligare medel.

Utskottet kan konstatera att antalet asylsökande är av avgörande betydelse för kostnadernas utveckling inom området. Prognosen för antalet asylsökande är dock alltid mycket osäker och beror i högsta grad på omvärldsfaktorer. Det

är således viktigt men också mycket svårt att göra prognoser över utvecklingen av i första hand antalet asylsökande.

Av budgetpropositionen framgår att antalet asylsökande i Sverige de senaste tre åren har ökat med ca 40 % årligen. Samtidigt anges i propositionen att ett antagande om ett minskat antal asylsökande bidrar till att utgifterna inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar har reviderats ned 2004–2006. Av propositionen framgår emellertid inte vilket antal asylsökande som regeringen utgår från vid beräkningen av ramarna för åren 2004–2006 eller vid förslagen till anslag för 2004.

Riksdagen har tidigare på förslag av utskottet, i samband med behandlingen av Riksdagens revisorers förslag rörande bl.a. resursfrågor och en årlig rapport om asylfrågorna (2001/02:RR16, bet. 2001/02:SfU13), gjort ett tillkännagivande till regeringen om ett förbättrat underlag för bedömning av behovet av och utnyttjandet av resurser för asylprocessen. Utskottet uttalade därvid att när det gäller det underlag riksdagen behöver för att bl.a. ta ställning till kommande resursbehov så bör information lämnas i budgetpropositionen och den skrivelse om asyl- och migrationspolitiken (migrationsskrivelsen) som regeringen årligen i samband med budgetpropositionen lämnar till riksdagen. Utskottet anförde att den information som behövs för att ta ställning till budgeten naturligtvis av regeringen måste redovisas för riksdagen senast i samband med budgetpropositionen.

Utskottet kommer att närmare granska frågan vid beredningen av anslagen för 2004. Utskottet noterar i detta sammanhang att migrationsskrivelsen samt ytterligare en skrivelse Asylprocessen – en resultatredovisning är aviserade till november i år.

Med dessa påpekanden har utskottet inga invändningar mot regeringens bedömning av utgifternas storlek och föreslår således att ramen för utgiftsområde 8 för budgetåret 2004 fastställs till 7 005 146 000 kr.

Utskottet godtar regeringens förslag till beräkning av utgifterna för budgetåren 2005 och 2006.

Utskottet avstyrker motionerna Fi239 yrkandena 6 och 7, Fi240 yrkandena 8 och 9 samt Fi241 yrkandena 5 och 7.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ersättning vid arbetsoförmåga. Politikområdet omfattar sjukpenning, rehabilitering, närståendepenning, aktivitets- och sjukersättning (f.d. förtidspension), ersättning vid handikapp och arbets- och kroppsskador samt socialförsäkringens administration, dvs. Riksförsäkringsverket (RFV) och de allmänna försäkringskassorna. Från och med 2004 ingår kostnaderna för sysselsättning av vissa personer med aktivitets- och sjukersättning i anslaget för aktivitets- och sjukersättning.

Det nationella mål för att minska ohälsan i arbetslivet som gäller sedan 2003 lyder: Frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning skall i förhållande till 2002 halveras fram till 2008. Parallellt skall antalet nya aktivitets- och sjukersättningar minska. Hänsyn skall tas till den demografiska utvecklingen.

I propositionen föreslås en utgiftsram på 123 981 miljoner kronor för budgetåret 2004. I förhållande till utgiftsramen för 2003 (118 560 miljoner kronor inklusive såväl tilläggsbudget beslutad under våren 2003 som förslag till tilläggsbudget i den nu föreliggande propositionen) har ramen ökats. Ökningen beror främst på den beräknade prisutvecklingen och att fler personer beräknas få aktivitets- och sjukersättning. I förhållande till beräkningen i 2003 års vårproposition (124 964 miljoner kronor) har ramen för utgiftsområdet minskats med 983 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av två motverkande faktorer: dels beräknas utgifterna för aktivitets- och sjukersättningar minska med 2 649 miljoner kronor till följd av ändrade antaganden om genomsnittlig ersättningsnivå, dels beräknas utgifterna för sjukpenning öka med 1 808 miljoner kronor till följd av en ändrad bedömning av minskningstakten i antalet sjukpenningdagar.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 beräknas till 134 532 miljoner kronor och ökar således utgifterna med 10 551 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Ökningen beror främst på den beräknade prisutvecklingen och att fler personer beräknas få aktivitets- och sjukersättning. Den preliminära ramen för budgetåret 2005 beräknas till 129 712 miljoner kronor.

Regeringen framhåller att ett antal åtgärder har genomförts för att minska ohälsan och bryta kostnadsutvecklingen. Arbetet med regeringens breda åtgärdsprogram i 11 punkter har fortsatt, och bl.a. har ett nationellt mål för att öka hälsan i arbetslivet uppställts. Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaron i årsredovisningar har införts. Precisionen vid sjukskrivning skall öka genom att heltidssjukskrivning undviks. Avstämningsmöten med den försäkrade och berörda parter införs. Beslutsunderlagen förbättras. Utbildningen i försäkringsmedicin förstärks, och försäkringsläkarna blir fler och ges en förändrad roll. Rehabiliteringsutredning från arbetsgivaren görs obligatorisk, och tiden med vilande sjukersättning vid arbete förlängs från ett till två år. Sjukpenningens storlek har sänkts, och sjukpenningen till arbetslösa har justerats så att den inte skall överstiga den högsta arbetslöshetsersättningen. Sjuklöneperioden har förlängts med 7 dagar till 21 dagar. Beslut har därvid tagits om att införa ett högkostnadsskydd för mindre företag. Anställningsstöd för långtids-sjukskrivna inrättas. Huruvida det finns förutsättningar för att ge den försäkrade sjukersättning eller aktivitetsersättning i stället för sjukpenning skall utredas senast ett år efter sjukanmälningdagen. Vården och försäkringskassorna har fått extra ekonomiska resurser. Arbetet med att förnya den arbetslivsinriktade rehabiliteringen har kommit i gång.

Regeringen framhåller vidare att de åtgärder som redan genomförts bidrar till att klara målet att halvera antalet sjukdagar till 2008. Målet är dock ambitiöst, och det står klart att det krävs ytterligare åtgärder.

Förutom att fortsätta och fullfölja arbetet med åtgärder inom ramen för regeringens 11-punktsprogram samt arbeta vidare med de punkter i det s.k. 121-punktsprogrammet som rör hälsan i arbetslivet, avser regeringen att inom sjukförsäkringsområdet inrikta sina insatser under återstoden av 2003 och under 2004 på främst följande områden: förstärka arbetsgivarnas ekonomiska drivkrafter att minska ohälsan, genomföra en översyn av bestämmelserna om indragning och nedsättning av sjukförsäkringsförmåner i lagen om allmän försäkring, pröva möjligheterna att tidsbegränsa rätten till sjukersättning till längst tre år i taget, fortsätta den tekniska översynen av reglerna om karensdagen och undersöka möjligheterna att vidta åtgärder för att öka rättvisan i regelverket, följa upp och utvärdera effekterna av de åtgärder som vidtas med anledning av regeringens proposition 2002/03:132 om finansiell samordning på rehabiliteringsområdet, förlänga den befintliga försöksverk-samheten med lokal finansiell samordning mellan försäkringskassa, landsting och kommun (Socsam) i ytterligare tre år, tillföra medel till ytterligare informationsaktiviteter under 2003 riktade till främst arbetsgivare och vårdgivare om åtgärderna inom sjukförsäkringen för att minska ohälsan, förändra socialförsäkringens administration. Vidare bör åtgärder vidtas mot fusk och missbruk, förebyggande arbetsmiljöarbete utvecklas och bättre stöd till och uppföljning av personer med sjukersättning genomföras.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi239 yrkandena 6 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 12 600 miljoner kronor för budgetåret 2004 och för åren 2005 och 2006 med 16 500 respektive 19 700 miljoner kronor.

Motionärerna framhåller att sjukskrivningarna har fördubblats sedan 1997. Sedan några månader tillbaka ökar de inte längre. I stället förtidspensioneras människor i allt snabbare takt. Prognoserna pekar på en ohållbar utveckling. Det krävs därför att kraftfulla åtgärder sätts in.

Motionärerna anser att sjukskrivningar måste handhas på ett medicinskt genomtänkt sätt. I dag bestäms behovet och längden av sjukskrivningar ofta av patientens önskemål och inte av medicinska överväganden. Sjukskrivningsprocessen bör stramas upp och den utbildning i försäkringsmedicin som regeringen påbörjat påskyndas. Till utbildningen i försäkringsmedicin anslås därför ytterligare 30 miljoner kronor.

Försäkringskassorna bör få utökat ansvar och resurser för sin rehabiliteringsverksamhet. De bör ta över ansvaret från arbetsgivarna för att rehabiliteringsutredningar kommer till stånd. Utöver vad regeringen har föreslagit

föreslås en höjning av försäkringskassornas anslag med drygt en halv miljard kronor.

Genom att överföra kostnader med anledning av trafikolyckorna till den obligatoriska trafikskadeförsäkringen avlastas sjukförsäkringen.

Motionärerna framhåller vidare att det är nödvändigt att höja självriskerna i sjukförsäkringen. Den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) bör beräknas på de senaste 24 månaderna. Ersättningsnivån bör sänkas till 75 % av full SGI och en andra karensdag införs den åttonde sjukdagen.

Den ökande förtidspensioneringen måste stoppas. Motionärerna motsätter sig att försäkringskassan automatiskt skall pröva förutsättningarna för övergång till sjukersättning efter ett års sjukdom. I stället föreslås att sjukpenningen sänks till 65 % av SGI:n fr.o.m. den 361:a sjukdagen.

Motionärerna anser även att den tredje sjuklöneveckan skall avskaffas. Denna har samma effekt som en skattehöjning och medför dessutom att arbetsgivare blir ännu mer återhållsamma med att anställa arbetskraft i allmänhet och i synnerhet personer med högre risk att bli sjuka.

Slutligen vill motionärerna ha en återgång till de bevisregler som gällde i arbetsskadeförsäkringen fram till juli 2002. Man föreslår vidare att arbetsskadeförsäkringen bryts ut ur statsbudgeten och att avgifterna anpassas till de risker olika företag skapar. På sikt bör arbetssjukdomarna som ingår i arbetsskadeförsäkringen överföras till sjukpenningförsäkringen och ett obligatorium införs för arbetsgivare att försäkra arbetsolyckorna på försäkringsmarknaden.

Folkpartiet

I motion Fi240 yrkandena 8 och 9 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 2 940 miljoner kronor för budgetåret 2004 och för åren 2005 och 2006 med 8 390 respektive 10 590 miljoner kronor.

Motionärerna framhåller att regeringen i flera år för det mesta har stått handfallen medan först sjukskrivningarna och sedan sjukpensionerna ökat. Krisen för sjukförsäkringen har på några få år utvecklats till ett hot mot hela välfärdssystemet. Kan inte denna utveckling snart vändas till mer rehabilitering och fler vägar tillbaka till arbete kommer den att bli en kvarsten för välfärdspolitiken under lång tid. Kraftfulla insatser måste således göras för att möjliggöra återgång till arbete i stället för förtida pensionering.

Motionärerna anser att en avsevärd uppstramning bör ske av förfarandet vid sjukskrivningar. De bestämmelser som styr hur sjukintyg får skrivas, och av vem de får skrivas, skall ses över. Det måste även förhindras att sjukförsäkringen missbrukas med sjukintyg som i själva verket inte betingas av arbetsoförmåga utan av andra arbetsmarknadsskäl.

Vidare framhåller motionärerna att Folkpartiet har föreslagit en ny lag om finansiell samordning. Med denna modell skapas ett stort utrymme för många slag av lokalt samarbete för att korta ned sjukskrivningar, få bort väntetider och rehabilitera människor till arbete. Sjukförsäkringspengar skall få använ-

das för att genom aktiva insatser minska statens kostnader och ge människor hjälp snabbare.

Vidare bör en rehabiliteringsgaranti införas så att alla sjukskrivningar som kan bli långvariga snabbt leder till prövning av rehabiliteringsbehovet av en annan läkare än den som först sjukskrev.

För att möjliggöra ett betydligt mer aktivt rehabiliteringsarbete och en bred användning av finansiell samordning med främst sjukvården tillförs försäkringskassorna 500 miljoner kronor per år. Därutöver ges 50 miljoner kronor till ökade resurser för bättre kontroll och åtgärder mot felaktigheter och socialförsäkringsbedrägerier.

Motionärerna föreslår även att en storskalig försöksverksamhet skall genomföras under perioden 2005–2007, innebärande att landstingen ges ekonomiska incitament att minska sjukskrivningarna genom att tilldelas ökade statsbidrag men samtidigt få ett betalningsansvar för 20 % av sjukpenningkostnaderna.

Motionärerna anser att beslutet att införa en tredje sjuklönevecka har varit olyckligt och kräver att det upphävs. Beslutet motverkar nyanställningar, försvårar för dem som är lite svagare på arbetsmarknaden att bli anställda och ökar de direkta kostnaderna för företagen. Samtidigt finns det inget som talar för att den totala sjukfrånvaron skulle påverkas nämnvärt. Det är långtidssjukskrivning och övergång i sjukersättning som är det stora problemet.

Slutligen anser motionärerna att socialförsäkringarnas kostnader bör minskas genom att motortrafikolyckornas del av sjukpenningkostnaderna betalas över den obligatoriska trafikförsäkringen och genom att arbetsolycks-fallen bryts ut till en separat för arbetsgivaren obligatorisk försäkring. På längre sikt bör en genomgripande socialförsäkringsreform genomföras, med ledning av bland annat erfarenheterna från pensionsreformen.

Kristdemokraterna

I motion Fi241 yrkandena 5 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 4 835 miljoner kronor för budgetåret 2004 och för åren 2005 och 2006 med 10 125 respektive 14 410 miljoner kronor.

Motionärerna pekar på att nästan var sjätte svensk i arbetsför ålder är sjukskriven eller förtidspensionerad. Socialdemokraterna har haft mer än fem år på sig att göra något åt den dramatiska utvecklingen. Trots detta har regeringen fortfarande inte presterat någon trovärdig strategi för hur den negativa utvecklingen skall brytas. Med nuvarande politik hotas den svenska välfärdsstaten i sina grundvalar eftersom allt färre kommer att tvingas försörja allt fler. Det måste därför ske ett trendbrott så att utvecklingen vänds.

Motionärerna anser att rehabiliteringen har varit eftersatt och föreslår därför att den nya rehabiliteringsförsäkring som föreslås i kommittébetänkande SOU 2000:78 i alla väsentliga huvuddrag bör genomföras från den 1 januari 2004 med en utbyggnad den 1 januari 2005. En ökad totalkostnad under det

första året reformen genomförs balanseras åren därefter med en nettovinst i form av lägre utbetalningar av sjukpenning och förtidspension.

Det fasta ersättningssystemet i sjukförsäkringen bör ersättas med en individanpassad ersättningsnivå mellan 25–100 %. Motionärerna vill även tydliggöra läkarnas ansvar, ge utbildningen i försäkringsmedicin en starkare ställning i läkarutbildningen och ge försäkringsläkarna en fördjupad vidareutbildning.

Vidare bör information ges till allmänheten om sjukförsäkringens syfte.

Socialförsäkringsadministrationen bör tillföras ytterligare medel dels för att öka kvaliteten och korta handläggningstiderna, dels för att öka kontrollen av felutnyttjande, dels för att ompröva äldre beviljade aktivitets- och sjukersättningar. För detta ändamål vill motionärerna tillföra RFV samt försäkringskassorna 100 miljoner kronor år 2004, 150 miljoner kronor år 2005 samt 200 miljoner kronor år 2006.

En återgång till en sjuklöneperiod på 14 dagar medför att aktuellt anslag tillförs 1 600 miljoner kronor 2004.

För att finansiera ökade satsningar på vård och omsorg föreslås två karensdagar med ett fortsatt högriskskydd på 10 dagar per år. Arbetsgivarnas minskade kostnader regleras med en marginell höjning av arbetsgivaravgifterna.

Ersättningsnivån i sjukförsäkringen bör höjas till 80 % och SGI:n beräknas på snittinkomsten under de två senaste åren. Skattepliktiga förmåner samt semesterersättning skall även vara SGI-grundande.

Vidare förespråkar motionärerna en ny modell av trafikförsäkring där samtliga personskadekostnader i samband med trafikolyckor förs över till denna försäkring. Därmed avlyfts det offentliga kostnader på ca 4 miljarder kronor. Den besparing som uppstår återförs till trafikanterna genom sänkt inkomstskatt.

Möjligheten att privatisera dagens arbetsskadeförsäkring bör utredas och därigenom ge ekonomiska incitament för företagen att satsa mer på förebyggande åtgärder efter principen ju säkrare en arbetsplats är desto lägre premie.

Slutligen vill motionärerna avskaffa dagens system med förhandlingar och avtal för kommunplacering av flyktingar och föreslår i stället att en utvecklingspeng införs som följer individen och denna skall administreras av RFV. För denna administration utökas RFV:s anslag med 10 miljoner kronor år 2004 och 25 miljoner kronor år 2005 respektive 2006.

Centerpartiet

I motion Fi242 yrkande 3 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 7 244 miljoner kronor för budgetåret 2004 och för åren 2005 och 2006 med 12 059 respektive 16 549 miljoner kronor.

Motionärerna framhåller att sjukfrånvaron och förtidspensioneringarna de senaste sex åren har ökat dramatiskt och utgör ett av de största hindren för Sveriges ekonomiska utveckling. Kostnaderna för sjukförsäkringen tenderar att stabiliseras på en historisk rekordnivå. Den samlade ohälsorelaterade

arbetsfrånvaron fortsätter emellertid att öka beroende på att fler förtidspensioneras.

Motionärerna vill införa en samordnad arbetslivsförsäkring som ersätter dagens sjuk- och arbetslöshetsförsäkringar och som förtydligar arbetslinjen.

Vidare föreslår motionärerna att sjukpenning växlas mot rehabiliteringsersättning och rehabiliteringsstöd. Till rehabiliteringsinsatser anslås 2,6 miljarder kronor 2004, 2,7 miljarder kronor 2005 och 2,9 miljarder kronor 2006, varav en halv miljard per år skall avse rehabilitering av psykiskt sjuka och personer med svår social problematik.

Motionärerna förespråkar att en rehabiliteringsgaranti införs. Den enskilde skall ha rätt till en kontaktperson som samordnar rehabiliteringsinsatserna och lotsar mellan de olika aktörerna i rehabiliteringsplanen. Om garantin inte uppfylls skall den sjukskrivne ha möjlighet att inom vissa ramar få kostnads- täckning för adekvata rehabiliteringstjänster som kan köpas av t.ex. privata aktörer. Mindre företag skall helt undantas från skyldigheten att genomföra rehabiliteringsutredningar.

Motionärerna framhåller vidare att ett generöst regelverk för finansiell samordning ökar möjligheterna till bättre diagnos och effektivare rehabilitering.

Beträffande arbetsgivarens sjuklöneansvar anser motionärerna att det är antalet anställda som skall avgöra omfattningen av detta ansvar, efter principen att t.ex. fem anställda motsvarar fem sjuklönedagar per anställd upp till maximalt 30 dagar. Likformig nedsättning av arbetsgivaravgifterna kommer att ge en viss överkompensation åt småföretagare.

SGI föreslås beräknas på genomsnittsinkomsten under de senaste 24 månaderna före sjukskrivningsperiodens inledning och karensdagen bör motsvara en hel dags arbete oavsett vid vilken tidpunkt på dagen som sjukfallet inleds. Grundnivån i sjukpenningen skall höjas till 200 kr. Företagare skall ha samma rätt som anställda till sjukpenning.

Sjuk- och aktivitetsersättning skall bara beviljas om arbetsförmågan av medicinska eller psykiatriska skäl bedöms förhindra återgång till arbete eller studier. Även dessa personer skall ha tillgång till rehabiliteringsinsatser. Flexibla ersättningsnivåer bör införas.

Slutligen vill motionärerna att bevisreglerna i arbetsskadeförsäkringen återställs.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för budgetåret 2004, dels förslag till beräkning av utgifterna för budgetåren 2005 och 2006. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	fp	kd	c
2004	123 981	– 12 600	–2 940	–4 835	– 7 244
2005	129 712	– 16 500	–8 390	–10 125	– 12 059

2006	134 532	– 19 700	–10 590	–14 410	– 16 549
------	---------	----------	---------	---------	----------

Sjukfrånvaron och kostnaderna härför har ökat dramatiskt under senare år. Det är särskilt de långa sjukfallen (365 dagar eller mer) som har ökat. Även antalet personer med aktivitets- och sjukersättning (tidigare förtidspension) ökar.

En första avstämning av regeringens mål för minskad ohälsa har gjorts i budgetpropositionen. Avstämningen avser i första hand utvecklingen av från sjukförsäkringen ersatta nettodagar under 2003. Härvid noteras att de senaste årens utveckling mot alltför sjukskrivningar har vänt under det senaste halvåret. Såväl antalet ersatta nettodagar som antalet sjukfall har minskat under 2003. Regeringen räknar med en viss fortsatt nedgång under hösten och även under nästa år. Nedgången gäller i första hand sjukfall som är kortare än ett år. Andelen deltidssjukskrivningar har ökat. Detta kan tyda på att aktörerna – den sjukskrivne, försäkringens administration, arbetsgivare och läkare – nu verkar på ett mer aktivt sätt än tidigare för att den sjukskrivne skall kunna ta till vara arbetsförmågan och återgå till arbete på deltid. Vidare framhåller regeringen att sjukfall som överstiger ett år fortsätter att öka, särskilt de sjukfall som pågått längre än två år. Kvinnor är överrepresenterade bland de sjukskrivna och svarar för cirka två tredjedelar av alla sjukskrivningsdagar. Dagens sjukskrivningsnivå för män är inte särskilt hög i ett långt tidsperspektiv, medan skillnaderna mellan kvinnor och män tenderar att öka. Kvinnor är mer sjukskrivna än män oavsett om man tar hänsyn till ålder, utbildning, familjetyp eller bransch. Sjukskrivningarna har under lång tid varit och är i växande grad en jämställdhetsfråga. Yrken och sektorer inom framför allt den primärkommunala sektorn har en förhållandevis hög sjukskrivning – även om man tar hänsyn till ålders- och könssammansättningen. Det finns även regionala skillnader. Regioner med hög arbetslöshet har ofta även en hög andel sjukskrivna och personer med aktivitets- och sjukersättning.

Enligt uppgift från RFV i oktober 2003 utbetalades under september 2003 ersättning i form av sjukpenning till 315 200 personer, vilket var drygt 10 400 färre än under september 2002. De riktigt korta sjukfallen visade en minskning på 10 000 som en följd av den förlängda arbetsgivarperioden. Den minskning av kostnaderna för sjukpenning som noterades för augusti fortsätter för september, 111 miljoner kronor. Kostnaderna för sjukpenning hittills i år är dock 319 miljoner kronor högre än motsvarande tid föregående år. Omkring 30 % av sjukskrivningarna är sjukskrivningar på deltid. Andelen, som under hösten/vintern 2002/03 successivt ökat från 23 %, har under de senaste månaderna varit oförändrad. Av de sjukskrivna i slutet av juli 2003 hade 135 300 varit sjukskrivna i mer än 1 år. Det var 1 200 fler än månaden innan och 17 800 fler än i juli 2002. Det senare är en ökning med 15,1 %. Nära nog vartannat pågående sjukfall (47,8 %) i slutet av juli 2003 hade pågått längre än 1 år. Vid motsvarande tid 2002 var 40,7 % av de pågående sjukfallen så långa. Av de långtidssjukskrivna i juli 2003 var 65 % kvinnor och 35 % män.

Antalet personer som varit sjukskrivna kortare tid än ett halvår minskade mellan juli 2002 och juli 2003 med 15 900 personer, eller 15,7 %. Under årets första nio månader har antalet dagar med ersättning varit något lägre än under motsvarande tid föregående år. Ersättning för drygt 69 miljoner nettodagar sjukpenning har betalats ut, en minskning med 2,2 miljoner dagar (3,0 %) jämfört med föregående år. Även om kostnaderna i september ligger under förra årets så har kostnaderna för sjukpenning under årets första nio månader totalt ökat. Kostnaderna uppgick till 34,3 miljarder kronor. Det är en ökning med 0,9 % jämfört med motsvarande tid förra året. Antalet personer med sjukersättning/aktivitetsersättning har ökat. I slutet av september hade drygt 494 600 personer ersättning. Det är en ökning med 2 400 eller 0,5 % jämfört med samma tid förra året. Kostnaderna för sjukersättning under årets första nio månader uppgick till 43,5 miljarder kronor, en ökning med 17,4 % jämfört med samma tid förra året.

Enligt utskottets mening finns det indikationer på att kostnaderna för sjukskrivningarna är på väg att vända. Kostnaderna för sjuk- och aktivitetsersättning stiger dock, och de sammanlagda kostnaderna stiger oroväckande. Utvecklingen på området är således fortfarande mycket allvarig.

Utskottet har vid flera tillfällen, senast i betänkande 2002/03:SfU10, konstaterat att orsakerna till den kraftigt ökande sjukfrånvaron är komplex och att någon enkel lösning på problemet inte står att finna.

I propositionen anges även att det är flera faktorer som samspelar såsom hårdare krav i arbetslivet vilket bl.a. medfört sämre psykosocial arbetsmiljö, brister i försäkringskassornas och arbetsgivarnas rehabiliteringsarbete, väntetider inom hälso- och sjukvården, ändrade attityder till sjukskrivning, en åldrande arbetskraft samt bristande incitament för arbetsgivare, hälso- och sjukvård och sjukskrivna att motverka sjukfrånvaro. Utskottet har även lyft fram andra faktorer (jfr bet. 2002/03:SfU:10) såsom ersättningssystemens utformning, den ökande förvärvsfrekvensen bland kvinnor kombinerat med att männen inte tar sin del av ansvaret för barn och hem samt läkarnas roll i sjukskrivningsprocessen, konjunkturläget och verkningar av sanering av statsfinanserna som ägde rum under 1990-talet.

Utredningen om analys av hälsa och arbete (AHA-utredningen), som bl.a. haft i uppdrag att redovisa utvecklingen av hälsa och ohälsa i arbetslivet, har i sitt delbetänkande Kunskapsläge sjukförsäkringen (SOU 2002:62) lyft fram förändringar i ålderssammansättning, administrativa tillkortakommanden och förändringar i förtidspensionssystemet som förklaringsfaktorer. Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen angett att möjligheterna till förändringar i regler för att öka de äldres drivkrafter och möjligheter att fortsätta förvärvsarbete skall ses över.

Vidare pekar utredningen på en mer komplex faktor. Under 1990-talet har arbetslivet blivit mer pressat och det psykiska välbefinnandet har minskat. Utredningen framför hypotesen att något har hänt i samspelet mellan individ, arbetsplats och läkare. Sjukskrivning har blivit ett alltmer accepterat sätt att hantera press och påfrestningar som drabbar människor i deras liv.

Regeringen har i propositionen framhållit att det krävs åtgärder på en rad områden och att åtgärderna måste följas noga och löpande förbättras. Utskottet som vid flera tillfällen uttryckt samma uppfattning (jfr exempelvis bet. 2002/03:SfU10) delar således denna bedömning.

Beträffande rehabilitering kan allmänt sägas att det är viktigt att denna kommer i gång så snart som möjligt. Utskottet noterar att det fr.o.m. den 1 juli 2003 föreligger en obligatorisk skyldighet för arbetsgivare att göra rehabiliteringsutredningar som skall lämnas till försäkringskassan senast när sjukfallet pågått i åtta veckor, vilket således medför att rehabilitering underlättas.

Vidare inrättas i syfte att underlätta för långtidssjukskrivna att åter komma i arbete en tidsbegränsad subvention av lönen för de långtidssjukskrivna som får en anställning hos en annan arbetsgivare. Stödet skall gälla de långtidssjukskrivna vars arbetsgivares rehabiliteringsansvar har överförts till försäkringskassan.

Därtill lämnade Arbetsmarknadsstyrelsen och RFV före sommaren på regeringens uppdrag ett principförslag om inrättande av en ny permanent verksamhet inom Arbetsmarknadsverket för att effektivt stödja sjukskrivna så att de kan komma tillbaka i arbete. Det skall främst vara stöd i samband med anställning och praktik i arbetslivet, men också vägledning och andra insatser för dem som behöver byta arbete. Till exempel föreslås ett nytt anställningsstöd, rätt till tjänstledighet för den sjukskrivne anställde, stöd till utbildning och högriskskydd för arbetsgivare. Regeringen bereder frågan vidare innan ställning tas till ett genomförande.

Utskottet noterar att den arbetslivsinriktade rehabiliteringen således håller på att utvecklas. Enligt regeringen får drygt 60 % av de personer som varit föremål för sådan rehabilitering tillbaka arbetsförmågan helt eller delvis.

En annan betydelsefull åtgärd är den finansiella samordning inom rehabiliteringsområdet mellan lokala och regionala aktörer i form av försäkringskassa, landsting, länsarbetsnämnd och en eller flera kommuner som regeringen har föreslagit skall införas fr.o.m. den 1 januari 2004 (prop. 2002/03:132). Utskottet skall senare under hösten ta ställning till förslaget.

Antalet personer som uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning fortsätter att öka påtagligt och förväntas i slutet av året komma att överstiga 500 000. Regeringen bedömer att utvecklingen av de långa sjukfallen i kombination med de demografiska förhållandena leder till att antalet nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar kommer att ligga på en hög nivå under hela budgetperioden. Utskottet anser det mycket angeläget att åtgärder vidtas för att följa upp beviljade aktivitets- och sjukersättningar.

Beträffande den tredje sjuklöneveckan, som infördes den 1 juli 2003, har utskottet i yttrande 2002/03:SfU3y ansett att både arbetsgivare och enskilda bör bidra till att minska utgifterna för ohälsan och att regeringen genom förslaget till förlängd sjuklöneperiod således har lagt ett ekonomiskt ansvar på arbetsgivare. Utskottet vidhåller sin uppfattning. Utskottet noterar även att regeringen utreder frågan om en förstärkning av arbetsgivarnas ekonomiska drivkrafter att minska sjukfrånvaron.

Frågan om att införa ytterligare en karensdag som föreslås i några av motionerna har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast i betänkande 2002/03:SfU10. Utskottet ansåg då att en sådan åtgärd skulle medföra alltför stora påfrestningar på redan utsatta grupperns försörjningssituation. Eftersom arbetsgivare med hög sjukfrånvaro dessutom skulle gynnas av högre självrisk för individen kunde utskottet inte ställa sig bakom en sådan ordning. Utskottet vidhåller att ytterligare en karensdag inte bör införas.

Vad gäller partiernas övriga förslag till förändringar inom utgiftsområde 10 har utskottet avstyrkt liknande motionsförslag. Det gäller t.ex. frågor om kompensationsnivån i sjukförsäkringen, beräkningen av sjukpenninggrundande inkomst, överföring av vissa sjukförsäkringskostnader till trafikförsäkringen samt förändringar i arbetsskadeförsäkringen. Utskottet, som nu har att ta ställning till ramen för utgiftsområde 10, finner inte anledning att i detta läge frångå sina tidigare ställningstaganden.

Således påbörjades under 2003 och genomfördes på regeringens initiativ flera olika åtgärder på sjukförsäkringsområdet för att minska ohälsan i arbetslivet. Inriktningen på de flesta av dessa är sådan att effekterna inte omedelbart kan utläsas utan de syftar till att på sikt bidra till att ohälsan minskar. Den positiva utvecklingen med att antalet nettodagar med sjukpenning minskar fortsätter dock. Eftersom den genomsnittliga dagersättningen ökar mer än antalet nettodagar minskar, fortsätter dock de totala utgifterna för sjukpenning under året att öka. Även utgifterna för sjuk- eller aktivitetsersättningar fortsätter att öka påtagligt. Även om regeringen genomfört flera olika åtgärder mot ohälsan som med tiden kan förväntas bidra till att motverka den sammantagna negativa utvecklingen, anser utskottet att det är nödvändigt att regeringen tar initiativ till ytterligare åtgärder för att det uppsatta nationella målet för sjukfrånvaro och aktivitets- och sjukersättning skall kunna nås till 2008. Av propositionen framgår att regeringen fortsätter att fullfölja arbetet med åtgärder inom ramen för regeringens 11-punktsprogram och arbetar vidare med aktuella punkter i det s.k. 121-punktsprogrammet. Vidare tar man initiativ till ytterligare ett antal åtgärder som har redovisats ovan.

Mot bakgrund härav anser utskottet att regeringens förslag till utgiftsram för budgetåret 2004 får godtas liksom förslaget till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2005 och 2006. Motionerna Fi239 yrkandena 6 och 7, Fi240 yrkandena 8 och 9, Fi241 yrkandena 5 och 7 samt Fi242 yrkande 3 avstyrks med det anförda.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk äldrepolitik. Området innefattar anslagen garantipension till ålderspension, efterlevandepensioner till vuxna, bostadstillägg till pensionärer m.fl., delpension samt äldreförsörjningsstöd.

Målet för politikområdet är att personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension skall garanteras ett värdesäkrat grundskydd samt att efterlevande make skall ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter dödsfall.

I propositionen föreslås en utgiftsram på 50 656 miljoner kronor för budgetåret 2004. I förhållande till anvisade medel för 2003 minskar utgifterna med 1 891 miljoner kronor 2004. Även i förhållande till 2003 års vårproposition har ramen för utgiftsområdet minskats. Minskningen beror i huvudsak på ett beräknat minskat antal individer med garantipension, äldreförsörjningsstöd och inkomstgrundad änkepension samt – såvitt gäller minskningen i förhållande till vårpropositionen – av ett sänkt antagande om inkomstindex och prisbasbelopp.

Utgifterna för 2005 beräknas till 49 392 miljoner kronor och för 2006 till 48 672 miljoner kronor.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi239 yrkandena 6 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för 2004 med 214 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med ett lika stort belopp vardera året.

Motionärerna föreslår såvitt gäller bostadstillägg till pensionärer m.fl. (BTP) att ersättningsnivån sänks från 91 till 90 % av bostadskostnaden mellan 100 kr och 4 500 kr. För en pensionär med fullt BTP innebär sänkningen som mest 144 kr per månad. Detta kompenseras av Moderaternas förslag till höjning av grundavdraget. Vidare föreslås en sänkning av det skattefria äldreförsörjningsstödet med 1,8 % så att nivån på det stödet inte blir högre än nivån på den beskattade garantipensionen.

Folkpartiet

I motion Fi240 yrkandena 8 och 9 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2004 med 105 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 155 respektive 165 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att omställningspension till efterlevande utan barn skall utges under tolv månader fr.o.m. den 1 juli 2004 samt att innehav av fritidsfastighet inte skall påverka storleken av BTP fr.o.m. den 1 januari 2004.

Kristdemokraterna

I motion Fi241 yrkandena 5 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2004 med 740 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 790 respektive 800 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att innehav av fritidsfastighet inte skall ingå i inkomstprövningen för beräkning av BTP, att omställningspension till efterlevande utan barn skall utges under tolv månader samt att den övergångsvisa garantipensionen skall höjas med 100 kr per månad.

Centerpartiet

I motion Fi242 yrkande 3 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för 2004 med 1 800 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 1 300 respektive 1 500 miljoner kronor.

Motionärerna anser att garantipensionen stegvis skall höjas med 3 000 kr och föreslår att den höjs med 1 500 kr 2004. Vidare anser de att BTP skall ersätta bostadskostnader upp till 4 000 kr per månad med 80 % av bostadskostnaden.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för budgetåret 2004, dels förslag till beräkning av utgifterna för 2005 och 2006. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	fp	kd	c
2004	50 656	– 214	+ 105	+ 740	– 1 800
2005	49 392	– 214	+ 155	+ 790	– 1 300
2006	48 672	– 214	+ 165	+ 800	– 1 500

Under 1990-talet fick alla, även pensionärerna, bidra till saneringen av statens finanser. Bland annat skrevs det dåvarande basbeloppet inte upp helt i linje med inflationen, vilket påverkade pensionerna åren 1993–1998. Dock prioriterades ett bibehållt skydd för de sämst ställda pensionärerna. Samtidigt som samhällsekonomin har förbättrats har villkoren för pensionärerna återställt och förbättrats. Exempelvis förbättrades BTP den 1 januari 2002 genom att ersättningsgraden höjdes från 90 till 91 %. För att kompensera pensionärerna för de besparingar som tidigare gjorts på basbeloppet har den särskilda skattereduktionen på förvärvsinkomster utvidgats till att gälla pensionsinkomster från 2002. Därutöver är fr.o.m. 2002 tilläggspensionerna för ålderspensionärer knutna till den allmänna inkomstutvecklingen i stället för till prisutvecklingen genom s.k. följsamhetsindexering. 2003 innebar följsamhetsindexeringen en uppräknings om 3,64 %. Detta kan jämföras med prisbasbeloppets höjning om 1,85 %. En väsentlig förbättring genomfördes den 1 januari 2003 i och med att äldreförsörjningsstödet infördes. Detta stöd garanterar i princip alla över 65 år en skälig levnadsnivå och en skälig bostadskostnad.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen inga regelförändringar inom utgiftsområdet. Enligt propositionen kommer politiken under de närmaste åren att ha tydligt fokus på uppföljning och analys av pensionsreformen. Det nya pensionssystemet är ett långsiktigt åtagande. En viktig egenskap är därför att reglerna är stabila. Reformen vilar dessutom på en bred överenskommelse som är väsentlig att hålla. Regeringens långsiktiga ambition är därför att reformen i allt väsentligt skall ligga fast och att ytterligare förändringar av

den grundläggande strukturen inte är aktuella såvida det inte visar sig att systemet i något avseende inte fungerar på avsett sätt eller att förutsättningar i omvärlden förändras.

När det gäller BTP, som har reformerats fr.o.m. 2003 till följd av pensionsreformen, har omräkningarna av de gamla bostadstilläggen visat på förändringar som är relativt stora och leder till vissa omfördelningar. Flertalet får dock något högre BTP. RFV, som haft i uppdrag att redovisa effekterna av omräkningarna, har i en delrapport visat att vissa effekter i en del fall blivit större än förväntat, t.ex. att personer med sjukersättning i stor utsträckning fått minskat BTP. Enligt regeringen är det många förändringar som gjorts varför helheten måste analyseras och, när alla effekter är kända, en samlad bedömning av effekterna genomförs.

Utskottet noterar att RFV den 26 september 2003 har lämnat en slutrapport Analys av effekterna av de nya reglerna för bostadstillägg till pensionärer, som i huvudsak bekräftar de av RFV tidigare redovisade iakttagelserna. Utskottet utgår från att regeringen i sitt analysarbete kommer att överväga huruvida resultatet av slutrapporten kräver förändringar av reglerna för BTP.

Mot bakgrund av den analys av pensionsreformen som planeras och då en samlad bedömning av effekterna av det nya BTP-systemet kommer att ske anser utskottet att några förändringar inom utgiftsområdet nu inte bör vidtas.

Såvitt gäller omställningspensionen konstaterar utskottet att regeringen tidigare har aviserat sin avsikt att återkomma med förslag som förlänger omställningspensionen till tolv månader från 2005.

Äldreförsörjningsstöd har som nämnts införts fr.o.m. 2003. Utskottet anser att eventuella förändringar av systemet måste anstå till dess att det varit i kraft ytterligare en tid.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att finansutskottet skall tillstyrka den av regeringen föreslagna utgiftsramen för budgetåret 2004 samt beräkningarna av utgifterna för 2005 och 2006. Finansutskottet bör därmed avstyrka motionerna Fi239 yrkandena 6 och 7, Fi240 yrkandena 8 och 9, Fi241 yrkandena 5 och 7 samt Fi242 yrkande 3.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Propositionen

Politikområdet Ekonomisk familjepolitik omfattar utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn samt anslag 21:1 Bostadsbidrag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande. Statens övriga ekonomiska stöd till barnfamiljerna är studiebidragen (utgiftsområde 15) och maxtaxa inom barnomsorgen (utgiftsområde 16).

I utgiftsområde 12 ingår barnbidrag inklusive flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning, underhålls-

stöd, bidrag till internationella adoptioner, barnpension och efterlevandestöd till barn, vårdbidrag för funktionshindrade barn samt pensionsrätt för barnår.

Målet för politikområdet är att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska inom ramen för den generella välfärden.

I propositionen föreslås en utgiftsram på 53 852 miljoner kronor för 2004. Jämfört med anvisade medel för 2003 ökar utgifterna med 1 433 miljoner kronor. Ökningen förklaras i huvudsak av ett beräknat ökat antal uttagna dagar inom föräldraförsäkringen och av att grundnivån i föräldraförsäkringen enligt förslag i propositionen höjs från 150 till 180 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2004. Utgiftsförändringen beror även på den höjda åldersgränsen för vårdbidrag för funktionshindrade barn. I förhållande till beräkningen i 2003 års vårproposition har dock ramen för utgiftsområdet minskats med 279 miljoner kronor, bl.a. beroende på sänkta löneantaganden inom föräldraförsäkringen och ett beräknat minskat antal individer inom underhållsstödet.

Utgifterna för 2005 beräknas till 55 837 miljoner kronor och för 2006 till 57 126 miljoner kronor.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi239 yrkandena 6 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för 2004 med 3 072 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 2 472 respektive 2 772 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) i föräldraförsäkringen baseras på de två föregående årens inkomst och att ersättningsnivån sänks till 75 % av SGI. Vidare föreslås att den särskilda öronmärkningen av två månader i föräldraförsäkringen avskaffas.

Underhållsstödet bör ses över i syfte att särlevande föräldrar i högre utsträckning än i dag skall reglera underhållsskyldigheten sinsemellan. En sådan översyn bör enligt motionärerna leda till besparingar inom utgiftsområdet. Anslaget för bidrag till kostnader för internationella adoptioner bör tillföras medel så att bidrag skall kunna utges med 50 % av kostnaden för adoption av barn, dock högst 55 000 kr. Medel avsätts även för en månads retroaktivitet i samband med ansökan om vårdbidrag för funktionshindrade barn.

Motionärerna föreslår, utanför politikområdet, att ett grundavdrag införs i den kommunala beskattningen på 8 000 kr per barn 2004 och att det höjs successivt för att 2006 uppgå till 12 000 kr per barn.

Från 2005 föreslås att en barnomsorgspeng införs för de familjer som inte utnyttjar kommunalt finansierad barnomsorg. Barnomsorgspengen skall utges med 3 000 kr skattefritt per månad för barn mellan ett och tre år. Eftersom föräldralediga kan utnyttja barnomsorgspengen när barnet blir ett år kan den trettonde månaden i föräldraförsäkringen som utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning avskaffas fr.o.m. 2005 liksom de 90 dagar som utges med 60 kr per dag.

Folkpartiet

I motion Fi240 yrkandena 8 och 9 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för 2004 med 240 miljoner kronor och för 2005 med 270 miljoner kronor. För 2006 föreslås en ökning med 1 550 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att en s.k. jämställdhetsbonus införs. Den innebär att en högre ersättning, 90 %, utges för varje månad som den ena föräldern tar ut föräldrapenning och som motsvaras av en månads uttag av den andra föräldern. Enligt motionärerna kan besparingar göras genom att de 90 dagar som utbetalas med 60 kr per dag avskaffas. Vidare anser de att utgifterna inom underhållsstödet redan fr.o.m. den 1 april 2004 kan hållas tillbaka bl.a. genom att det gemensamma föräldraansvaret markeras och att vissa besparingar kan göras inom utgiftsområdet genom att åtgärder vidtas mot felaktiga utbetalningar.

Från 2006 föreslår motionärerna att ett barnkonto på 40 000 kr per barn under förskoleåldern införs.

Kristdemokraterna

I motion Fi241 yrkandena 5 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2004 med 931 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 1 281 respektive 1 211 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att ett skattefritt barnomsorgskonto på 80 000 kr för barn som fyller 1 år införs från den 1 juli 2004. Maximalt föreslås 40 000 kr per år kunna tas ut med avtrappning i förhållande till hur mycket kommunalt finansierad barnomsorg som nyttjas.

Motionärerna föreslår vidare att grundnivån i föräldraförsäkringen höjs till 200 kr per dag från 2004. Dessutom föreslås en höjning av ersättningstaket till 11 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2004 samt på sikt en höjning av ersättningsnivån till 90 %. De föreslår även att två kontaktdagar per barn och år införs för barn mellan 4 och 15 år med 200 kr per dag samt att SGI beräknas som genomsnittet av de senaste två årens inkomst. Även skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall vara SGI-grundande.

Därtill föreslås att vårdbidrag skall utges till biståndsarbetare med funktionshindrade barn.

Till följd av den föreslagna reformen med barnomsorgskonto, som träder in då barnet fyller ett år, anser motionärerna att de 90 dagar som betalas ut med 60 kr dag kan avskaffas och fr.o.m. 2005 den extra mamma/pappamånaden.

Från och med 2005 bör enligt motionärerna en graviditetspeng (30 dagar i slutet av graviditeten) införas samt besparingar göras på underhållsstödet genom att stödmottagare med höga inkomster inte beviljas fullt underhållsstöd.

Centerpartiet

I motion Fi242 yrkande 3 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2004 med 1 330 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 2 797 respektive 4 270 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att barnbidraget för barn i åldern ett till fyra år höjs stegvis så att det 2007 uppgår till 1 900 kr per barn och månad. För 2004 föreslås en ökning med 200 kr per månad.

Vidare föreslås att grundnivån i föräldraförsäkringen höjs till 200 kr per dag och att taket i föräldraförsäkringen höjs till 11 prisbasbelopp. Beräkningen av SGI föreslås förändras så att den grundas på historisk inkomst.

Motionärerna anser även att ersättningen för de 90 dagar som i dag utges med 60 kr per dag bör höjas till 90 kr per dag.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till såväl förslag till utgiftsram för budgetåret 2004 som förslag till beräkning av utgifterna för budgetåren 2005 och 2006. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	fp	kd	c
2004	53 852	– 3 072	– 240	+ 931	+ 1 330
2005	55 837	– 2 472	– 270	+ 1 281	+ 2 797
2006	57 126	– 2 772	+ 1 550	+ 1 211	+ 4 270

Den ekonomiska krisen och besparingarna under 1990-talet innebar ekonomiska påfrestningar för olika grupper i samhället, bl.a. för barnfamiljerna. Den ekonomiska familjepolitiken medverkade dock till att förhindra att påfrestningarna blev alltför stora bl.a. genom höjda barnbidrag och utbyggnad av föräldraförsäkringen. Även åtgärder vidtagna utanför politikområdet, t.ex. införandet av maxtaxan inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen, har haft och har stor betydelse för barnfamiljernas ekonomi. Från och med 2003 har dessutom den övre åldersgränsen för rätt till vårdbidrag höjts från 16 år till det halvårsskifte då barnet fyller 19 år.

Av regeringens resultatbedömning framgår att barnfamiljerna i genomsnitt har en något lägre ekonomisk standard jämfört med familjer utan barn. Bilden är dock inte entydig och skillnaderna är stora vid en jämförelse av olika typer av hushåll då hänsyn tas till ålder. Vidare framgår att den ekonomiska standarden för hushåll med barn är lägre ju fler barn som finns i hushållet. Ensamstående med barn har den lägsta ekonomiska standarden, följt av gifta eller samboende med tre eller flera barn. Den högsta andelen med låg ekonomisk standard återfinns bland barnhushåll i kategorin med åtminstone en utlandsfödd förälder.

I likhet med regeringen anser utskottet att en grundläggande strävan måste vara att skapa förutsättningar för jämlika uppväxtvillkor för alla barn. Utskottet ser därför positivt på det förhållandet att regeringen har påbörjat ett arbete med att fördjupa sina kunskaper i frågor som rör barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer. En arbetsgrupp med uppgift att beskriva och analysera situationen för dessa barn har tillsatts inom Regeringskansliet. Arbetet skall vara slutfört senast den 1 juni 2004.

Utvecklingen av barnafödandet är som framhålls i propositionen en bra indikator på hur samhället förmår skapa förutsättningar för kvinnor och män i förhållande till barn och familj. Under 1990-talet sjönk barnafödandet i Sverige till den lägsta nivå som någonsin uppmätts, från 124 000 barn 1990 till 88 000 barn 1999. Sedan 1999 har dock antalet födda barn ökat och 2003 beräknas antalet födda barn uppgå till 98 000.

När det gäller föräldraförsäkringen konstaterar utskottet att pappornas andel av det totala uttaget av föräldrapenningdagar har ökat och fortsätter att öka – från ca 7 % under 1990 till 15,5 % under 2002. Utskottet ser visserligen positivt på denna utveckling men anser att en fortsatt ökning är både önskvärd och nödvändig. Utskottet välkomnar därför att regeringen avser att tillsätta en utredning om föräldraförsäkringen med syfte att se över hur försäkringen bättre kan bidra till att barnen får tillgång till bägge sina föräldrar och hur den kan bli mer flexibel utifrån nya samhällsstrukturer.

Utskottet ställer sig bakom den föreslagna höjningen av grundnivån i föräldraförsäkringen från 150 kr per dag till 180 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2004. I övrigt anser utskottet att det saknas ekonomiskt utrymme för förbättringar inom utgiftsområdet. Något skäl att införa ett särskilt barnomsorgskonto/barnomsorgspeng kan utskottet inte se. Föräldraförsäkringen med dess tretton månader med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning jämte tre månader med 60 kr per dag är enligt utskottet ett betydligt bättre stöd för föräldrarna i deras strävan att förena förvärvsarbete och föräldraskap.

När det gäller underhållsstödet noterar utskottet att Underhållsstödsutredningens betänkande SOU 2003:42 har remissbehandlats och för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Med det anförda föreslår utskottet att finansutskottet tillstyrker den av regeringen föreslagna utgiftsramen för budgetåret 2004 samt beräkningarna av utgifterna för 2005 och 2006. Finansutskottet bör därmed avstyrka motionerna Fi239 yrkandena 6 och 7, Fi240 yrkandena 8 och 9, Fi241 yrkandena 5 och 7 samt Fi242 yrkande 3.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Propositionen

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten omfattar AP-fonden (fördelningssystemet) och premiepensionssystemet. AP-fondens utgifter består fr.o.m. 2003 av ålderspension i form av tilläggspension och inkomstpension

samt av administrationskostnader för ålderspensionssystemet. Premiepension betalas ur premiepensionssystemet.

Det reformerade ålderspensionssystemet har införts successivt och är numera helt genomfört. Det berör i första hand personer födda 1938 eller senare. Personer födda 1937 eller tidigare får sin pension anpassad till nya regler på så sätt att tilläggs pensionen fr.o.m. 2003 utgörs av den tidigare ATP-pensionen med ett tillägg motsvarande den ATP-baserade folkpensionen. För dem som är födda 1938–1953 gäller att tilläggs pension utbetalas enligt en s.k. tjugondelsinfasing. Det innebär att de får ett i förhållande till födelseåret ökat antal tjugondelar av pensionen från det nya systemet och resterande antal tjugondelar från ATP-systemet.

Det inkomstgrundade ålderspensionssystemet är en fristående försäkringsgren vid sidan av statsbudgeten. Fördelningssystemets finansiella stabilitet säkras bl.a. genom reglerna för automatisk balansering. Den automatiska balanseringen avser indexomräkningen av pensionsbehållningar och pensioner och säkrar att systemets skulder på sikt aldrig överskrider systemets tillgångar.

De faktorer som styr utgiftsutvecklingen är antalet personer som uppbär inkomstrelaterad ålderspension och den genomsnittliga nivån på denna.

En central variabel för utgiftsutvecklingen är förändringen av inkomstindex. Inkomstindex mäter den genomsnittliga reala inkomstutvecklingen i samhället för de tre föregående åren samt prisförändringen det närmast föregående året. Inkomstindexets förändring påverkar utgifterna genom den årliga följsamhetsindexering som sker av tilläggs- och inkomstpensionerna.

Följsamhetsindexering har skett sedan 2002 och har hittills givit en realt höjd pension. 2003 innebar exempelvis följsamhetsindexeringen en uppräknings om 3,64 %. Detta kan jämföras med prisbasbeloppets höjning om 1,85 %.

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för 2004. Enligt regeringen uppgår beräknat belopp till 165 619 miljoner kronor. Utgifterna för 2004 beräknas bli 203 miljoner kronor lägre än beräkningen i 2003 års vårproposition. Detta förklaras i huvudsak av ett sänkt antagande om inkomstindex. I förhållande till 2003 ökar utgifterna för 2004 med 9 666 miljoner kronor. Förändringen förklaras i huvudsak av en trendmässig ökning av antalet individer med inkomstgrundad pension och genomsnittligt ökade pensionsnivåer.

Utbetalningarna från premiepensionssystemet kommer, eftersom systemet är i en uppbyggnadsfas, under de närmaste åren att utgöra en liten del av de totala pensionsutgifterna vid sidan av statsbudgeten.

Motionen

I Folkpartiets motion Fi240 yrkande 12 föreslås att beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för 2004 skall tas upp med 50 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit.

Utskottets bedömning

Folkpartiet har som nämnts beräknat utgifterna till ett något högre belopp än regeringen. Till grund för Folkpartiets beräkning ligger inte några förslag om sakliga förändringar inom ålderspensionssystemet utan beräkningen är en följd av att partiet bruttoredovisat förslag som påverkar pensionsutbetalningarnas storlek.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till beräkning av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för 2004. Finansutskottet bör därmed avstyrka motion Fi240 yrkande 12.

Statsbudgetens inkomster

Socialförsäkringarna finansieras av allmän pensionsavgift, socialavgifter, statlig ålderspensionsavgift och allmänna skattemedel.

Den nya socialavgiftslagen (2000:980), som trädde i kraft den 1 januari 2001, innebär främst en lagteknisk och språklig bearbetning av de tidigare bestämmelserna om socialavgifter samt en anpassning till den nya socialförsäkringslagen (1999:799). Socialavgifter utgörs av arbetsgivaravgifter och egenavgifter och tas ut för att finansiera systemen för social trygghet.

Arbetsgivaravgifter betalas av arbetsgivare och andra personer som ger ut ersättning som är avgiftspliktig enligt 2 kap. socialavgiftslagen. Avgiftspliktig ersättning är främst löner, arvoden och andra skattepliktiga förmåner. Avgiftsunderlaget för beräkning av arbetsgivaravgifter består av summan av de avgiftspliktiga ersättningar som har utgetts under en kalendermånad. Arbetsgivaravgifterna uppgår till 29,57 % av avgiftsunderlaget.

Egenavgifter betalas av fysiska personer som har avgiftspliktig inkomst enligt 3 kap. socialavgiftslagen. I första hand betalas egenavgifter för överskott av näringsverksamhet i vilken den som har inkomsten har arbetat i inte oväsentlig utsträckning. Egenavgifterna uppgår till 27,76 % av avgiftsunderlaget.

Vid beräkning av arbetsgivaravgifterna gäller att en arbetsgivare varje månad får göra avdrag med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst med 3 550 kr, vilket motsvarar en årlig lönesumma på 852 000 kr. När det gäller beräkning av egenavgifter får avdrag göras med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst med 9 000 kr per år, vilket motsvarar ett avgiftsunderlag på 180 000 kr.

Arbetsgivare och egenföretagare skall också enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift betala allmän löneavgift med 3,25 %.

Genom lagen (2001:1170) om utvidgning av de särskilda avdragen enligt socialavgiftslagen (2000:980), som trädde i kraft den 1 januari 2002, infördes en regional stimulans för företagandet i stödområde A. Lagen är utformad så att den ryms inom ramen för det s.k. försumbara stödet enligt EG-regler. Företag inom sektorerna jordbruk, vattenbruk och fiske samt transport är därmed uteslutna. Stimulansen lämnas genom utvidgade avdrag på 10 %, utöver avdragen på 5 %, vid beräkningen av arbetsgivaravgifter och egenav-

gifter. Det utvidgade avdraget avseende arbetsgivaravgifter är maximerat till 7 100 kr per månad och avseende egenavgifter till 18 000 kr per år.

Propositionen

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2004 godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster. Inkomsten av socialavgifter och löneskatter beräknas uppgå till 267 miljarder kronor.

Jämfört med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition har statsbudgetens inkomster reviderats ned. På grund av att prognosen för lönesumman sänkts för 2004 beräknas socialavgifterna bli 4 miljarder kronor lägre.

Som en del i den gröna skatteväxlingen sänks den allmänna löneavgiften med 0,12 % av avgiftsunderlaget. Skatteväxlingen innebär i princip att effekterna av höjda energi- och miljöskatter för individerna balanseras av sänkta inkomstskatter, medan effekterna för företagen motverkas av skattesänkningar riktade mot dessa.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi239 yrkande 5 begärs en nedsättning av arbetsgivaravgiften i Norrland. Härigenom läggs enligt motionärerna grunden för tillväxt i hela Sverige. Statens inkomster beräknas genom förslaget bli 200 miljoner kronor lägre för 2004. Yrkandet preciseras i motion Fi270 yrkande 39 så att företag inom sektorerna jordbruk, vattenbruk och fiske med driftställe i stödområde A också skall omfattas av den regionala nedsättningen av socialavgifterna.

Folkpartiet

I motion Fi240 yrkande 4 begärs att arbetsgivaravgifterna och egenavgifterna sänks med 2 procentenheter i den privata tjänstesektorn för att stimulera sysselsättningen och sänka kostnaderna för företagen. Förslaget beräknas minska statens inkomster med 5 800 miljoner kronor för 2004.

Kristdemokraterna

I motion Fi304 yrkande 25 begärs ett beslut om ändrade arbetsgivaravgifter för 2004. En höjning bör göras med 0,06 procentenheter med anledning av ökade förmåner inom föräldraförsäkringen. Dessutom föreslås sjukförsäkringsavgiften höjas med 0,3 procentenheter för att neutralisera effekten av en andra karensdag. Förslagen beräknas sammantaget öka statens inkomster med 3 900 miljoner kronor för 2004.

Centerpartiet

I motionerna Fi242 yrkande 7 och Fi306 yrkande 17 begärs att en reformerad sjuklönemodell skall införas och att den tredje sjuklöneveckan skall kompen-

seras med sänkta arbetsgivaravgifter på 0,28 procentenheter. Förslaget innebär en minskning av statens inkomster med 2 500 miljoner kronor för 2004.

I motion Fi306 yrkande 23 begärs ett beslut om riktade sänkningar av arbetsgivaravgifterna från 2004 för inrättande av övergångsmarknader. Motionärerna anser att sådana riktade sänkningar är nödvändiga för att ge arbetslösa förutsättningar att få anställning. Förslaget innebär inkomstminskningar för staten med 750 miljoner kronor för 2004.

Utskottets bedömning

Vad gäller Moderaternas förslag om ökad nedsättning av socialavgifterna i Norrland konstaterar utskottet att lagen om utvidgning av de särskilda avdragen enligt socialavgiftslagen faller inom ramen för det s.k. försumbara stödet enligt EG-regler. I lagen undantas därför företag inom bl.a. sektorerna jordbruk, vattenbruk och fiske. Enligt utskottets mening är det viktigt att stödet ges en utformning som är förenlig med de regler som gäller inom EU för statsstöd. Vidare är det utskottets principiella inställning att det bör finnas ett tydligt samband mellan de socialavgifter som erläggs och de olika förmåner som dessa avgifter skall finansiera. Ett sådant samband är lagfäst i den nya lagen om fördelning av socialavgifter. En regional nedsättning av socialavgifter avsedd att bl.a. stimulera småföretagandet i det aktuella stödområdet måste betraktas som en del av regionalpolitiken. Mot bakgrund av detta och att det dessutom finns avgifter/löneskatter som inte har till syfte att finansiera förmåner inom socialförsäkringen kan det ifrågasättas, och särskilt vid en eventuell utvidgning av avdraget, om det är lämpligt att för en regional åtgärd ta i anspråk avgifter som är avsedda att finansiera vissa preciserade sociala förmåner som sjukpenning och föräldrapenning. Utskottet kan således inte tillstyrka Moderaternas motionsförslag.

Enligt utskottets mening bör Kristdemokraternas förslag om införande av höjda föräldraförsäkringsförmåner, utöver de regeringen föreslår i budgetpropositionen, inte nu genomföras. Utskottet ställer sig inte heller bakom kravet på ytterligare en karensdag. Kristdemokraternas krav på höjda procentsatser för vissa socialavgifter till följd av dessa reformer kan utskottet således inte tillstyrka. Utskottet kan inte heller ställa sig bakom Folkpartiets förslag om att arbetsgivaravgifterna och egenavgifterna skall sänkas i den privata tjänstesektorn samt Centerpartiets förslag om sänkta arbetsgivaravgifter som kompensation för den tredje sjuklöneveckan och förslag om inrättande av s.k. övergångsmarknader för arbetslösa.

Med det anförda godtar utskottet, såvitt avser socialavgifterna, regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster för budgetåret 2004. Utskottet avstyrker i motsvarande delar motionerna Fi239 yrkande 5, Fi240 yrkande 4, Fi242 yrkande 7, Fi270 yrkande 39, Fi304 yrkande 25 samt Fi306 yrkandena 17 och 23.

Stockholm den 23 oktober 2003

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Tomas Eneroth

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Eneroth (s), Sven Brus (kd), Ronny Olander (s), Sten Tolgfors (m), Anita Jönsson (s), Mona Berglund Nilsson (s), Kalle Larsson (v), Mariann Ytterberg (s), Anita Sidén (m), Lennart Klockare (s), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Anna Lilliehöök (m), Göte Wahlström (s), Mona Jönsson (mp) och Anne-Marie Ekström (fp).

Avvikande meningar

1. Moderata samlingspartiet

Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden borde ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Moderata samlingspartiet anser att Integrationsverket bör läggas ned och att en avveckling av anslaget integrationsåtgärder bör påbörjas. Beträffande centrum mot rasism, verksamhet för personer som vill lämna rasistiska grupper samt åtgärder för unga kvinnor som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld bör emellertid stödet kvarstå. Vi menar att anslaget Hemutrustningslån kan minskas genom ändrade regler samt att anslaget Ombudsmannen mot etnisk diskriminering bör föras över till utgiftsområde 14 Arbetsliv. Migrationsverket bör ta över Integrationsverkets ansvar för att distribuera ersättningsarna till kommunerna. Migrationsverket bör därför tillföras ytterligare medel härför. Slutligen föreslår vi att Migrationsverket och Utlänningsnämnden bör tillföras ytterligare medel för att korta handläggningstiderna. Sammantaget bör Migrationsverket tillföras 100 miljoner kronor och Utlänningsnämnden 20 miljoner kronor. Härigenom kan anslaget Mottagande av asylsökande minskas.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi239 yrkandena 6 och 7 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2004 med 388 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 536 respektive 638 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Sjukskrivningarna har fördubblats sedan 1997. Sedan några månader tillbaka ökar de inte längre. I stället förtidspensioneras människor i allt snabbare takt. Prognoserna pekar på en ohållbar utveckling. Det krävs därför att kraftfulla åtgärder sätts in.

Vi anser att sjukskrivningar måste handhas på ett medicinskt genomtänkt sätt. I dag bestäms behovet av och längden på sjukskrivningar ofta av patientens önskemål och inte av medicinska överväganden. Sjukskrivningsprocessen bör stramas upp och den utbildning i försäkringsmedicin som regeringen påbörjat påskyndas. Till utbildningen i försäkringsmedicin vill vi därför anslå ytterligare 30 miljoner kronor.

Försäkringskassorna bör få utökat ansvar och resurser för sin rehabiliteringsverksamhet. De bör ta över ansvaret från arbetsgivarna för att rehabiliteringsutredningar kommer till stånd. Utöver vad regeringen har föreslagit föreslår vi en höjning av försäkringskassornas anslag med drygt en halv miljard kronor.

Genom att överföra kostnader med anledning av trafikolyckorna till den obligatoriska trafikskadeförsäkringen avlastas sjukförsäkringen.

Ersättningsnivåer och karensdagar har historiskt sett visat sig påverka antalet ersatta sjukpenningdagar. Vi anser att det är nödvändigt att höja självrissen i sjukförsäkringen. Den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) bör beräknas på de senaste 24 månaderna. Ersättningsnivån bör sänkas till 75 % av full SGI och en andra karensdag införs den åttonde sjukdagen.

Den ökande förtidspensioneringen måste stoppas. Vi motsätter oss att försäkringskassan automatiskt skall pröva förutsättningarna för övergång till sjukersättning efter ett års sjukdom. I stället föreslår vi att sjukpenningen sänks till 65 % av SGI:n fr.o.m. den 361:a sjukdagen.

Vi är även av den bestämda uppfattningen att den tredje sjuklöneveckan skall avskaffas. Denna har samma effekt som en skattehöjning och medför dessutom att arbetsgivare blir ännu mer återhållsamma med att anställa arbetskraft i allmänhet och i synnerhet personer med högre risk att bli sjuka.

Slutligen vill vi ha en återgång till de bevisregler som gällde i arbetsskadeförsäkringen fram till juli 2002. Vi föreslår vidare att arbetsskadeförsäkringen bryts ut ur statsbudgeten och att avgifterna anpassas till de risker olika företag skapar. På sikt bör arbetssjukdomarna som ingår i arbetsskadeförsäkringen överföras till sjukpenningförsäkringen och ett obligatorium införs för arbetsgivare att försäkra sig för arbetsolyckorna på försäkringsmarknaden.

I enlighet med motion Fi239 yrkandena 6 och 7 föreslår vi en – i förhållande till regeringens förslag – minskning av utgiftsramen för budgetåret 2004 med 12 600 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 16 500 respektive 19 700 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Enligt vår uppfattning har utformningen av bostadstillägget till pensionärer m.fl. (BTP) verkat kostnadsdrivande på framför allt kommunernas hyressättning. Mot denna bakgrund anser vi att ersättningsnivån bör sänkas från 91 % till 90 % av bostadskostnaden mellan 100 kr och 4 500 kr. För en pensionär med fullt BTP innebär sänkningen som mest 144 kr per månad. Detta kompenseras av vårt förslag till höjning av grundavdraget, som innebär att en pensionär med garantipension 2004 får behålla ungefär 200 kr mer i månaden efter skatt. Vidare föreslår vi en sänkning av det skattefria äldreförsörjningsstödet med 1,8 % så att nivån på det stödet inte ligger högre än nivån på den beskattade garantipensionen.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi239 yrkandena 6 och 7 en – i förhållande till regeringens förslag – minskning av utgiftsramen för 2004 med 214 miljoner kronor och med ett lika stort belopp vartdera året 2005 och 2006.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer

Vi anser att statens stöd till familjer och barn präglas av alltför mycket detaljreglering och vill återge barnfamiljerna valfriheten. Det görs bäst genom att barnfamiljerna ges mer pengar att fritt förfoga över. Vi föreslår därför, utan-

för politikområdet, att ett grundavdrag införs i den kommunala beskattningen på 8 000 kr 2004 och att det höjs successivt för att 2006 uppgå till 12 000 kr per barn. Vi vill även avskaffa den särskilda öronmärkningen av två månader i föräldraförsäkringen.

Vidare föreslår vi att den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) i föräldraförsäkringen baseras på de två föregående årens inkomst och att ersättningsnivån sänks till 75 % av SGI.

Underhållsstödet bör ses över i syfte att särlevande föräldrar i högre utsträckning än i dag skall reglera underhållsskyldigheten sinsemellan. En sådan översyn bör enligt vår uppfattning leda till besparingar inom utgiftsområdet. Vi föreslår att anslaget för bidrag till kostnader för internationella adoptioner tillförs medel så att bidrag utges med 50 % av kostnaden för adoption av barn, dock högst 55 000 kr. Medel avsätts även för en månads retroaktivitet i samband med ansökan om vårdbidrag för funktionshindrade barn.

Från 2005 föreslår vi att en barnomsorgspeng införs för de familjer som inte utnyttjar kommunalt finansierad barnomsorg. Barnomsorgspengen skall utges med 3 000 kr skattefritt per månad för barn mellan ett och tre år. Eftersom föräldralediga kan utnyttja barnomsorgspengen när barnet blir ett år kan den trettonde månaden i föräldraförsäkringen som utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning avskaffas fr.o.m. 2005 liksom de 90 dagar som utges med 60 kr per dag.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi239 yrkandena 6 och 7 en – i förhållande till regeringens förslag – minskning av utgiftsramen för 2004 med 3 072 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 2 472 respektive 2 772 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Genom att sätta ned arbetsgivaravgiften för företag inom sektorerna jordbruk, vattenbruk och fiske med driftställe i stödområde A (Norrland) anser vi att man lägger grunden för tillväxt i hela Sverige. Statens inkomster blir genom vårt förslag 200 miljoner kronor lägre för 2004.

2. Folkpartiet liberalerna

Linnéa Darell och Anne-Marie Ekström (båda fp) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden borde ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Folkpartiet anser att Integrationsverket kan minska i omfattning för att helt avvecklas 2006. Migrationsverket bör tillföras 70 miljoner kronor och anslaget Offentligt biträde tillföras 18 miljoner kronor. Genom ökade satsningar på snabbare behandling av asylärenden förkortas handläggningstiderna och kostnaderna för mottagandet av asylsökande minskar.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi240 yrkandena 8 och 9 en – i förhållande till regeringens förslag – minskning av utgiftsramen för budgetåret 2004

med 362 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 732 respektive 756 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Regeringen har i flera år för det mesta stått handfallen medan först sjukskrivningarna och sedan sjukpensionerna ökat. Krisen för sjukförsäkringen har på några få år utvecklats till ett hot mot hela välfärdssystemet. Kan inte denna utveckling snart vändas till mer rehabilitering och fler vägar tillbaka till arbete, kommer den att bli en kvarnsten för välfärdspolitiken under lång tid. Kraftfulla insatser måste således göras för att möjliggöra återgång till arbete i stället för förtida pensionering.

Vi anser att en avsevärd uppstramning bör ske av förfarandet vid sjukskrivningar. De bestämmelser som styr hur sjukintyg får skrivas, och av vem de får skrivas, skall ses över. Det måste även förhindras att sjukförsäkringen missbrukas med sjukintyg som i själva verket inte betingas av arbetsoförmåga utan av andra arbetsmarknadsskäl.

Vi vill även peka på att Folkpartiet har föreslagit en ny lag om finansiell samordning. Med denna modell skapas ett stort utrymme för många slag av lokalt samarbete för att korta ned sjukskrivningar, få bort väntetider och rehabilitera människor till arbete. Sjukförsäkringspengar skall få användas för att genom aktiva insatser minska statens kostnader och ge människor hjälp snabbare.

En rehabiliteringsgaranti bör införas så att alla sjukskrivningar som kan bli långvariga snabbt leder till prövning av rehabiliteringsbehovet av en annan läkare än den som först sjukskrev.

För att möjliggöra ett betydligt mer aktivt rehabiliteringsarbete och en bred användning av finansiell samordning med främst sjukvården vill vi tillföra försäkringskassorna 500 miljoner kronor per år. Därutöver vill vi ge 50 miljoner kronor till ökade resurser för bättre kontroll och åtgärder mot felaktigheter och socialförsäkringsbedrägerier.

Vi föreslår även att en storskalig försöksverksamhet genomförs under perioden 2005–2007, innebärande att landstingen ges ekonomiska incitament att minska sjukskrivningarna genom att tilldelas ökade statsbidrag samtidigt som man får ett betalningsansvar för 20 % av sjukpenningkostnaderna.

Vi anser att beslutet att införa en tredje sjuklönevecka har varit olyckligt och kräver att det upphävs. Beslutet motverkar nyanställningar, försvårar för dem som är lite svagare på arbetsmarknaden att bli anställda och ökar de direkta kostnaderna för företagen. Samtidigt finns det inget som talar för att den totala sjukfrånvaron skulle påverkas nämnvärt. Det är långtidssjukskrivning och övergång i sjukersättning som är det stora problemet.

Slutligen anser vi att socialförsäkringarnas kostnader bör minskas genom att motortrafikolyckornas del av sjukpenningkostnaderna betalas över den obligatoriska trafikförsäkringen samt även genom att arbetsolycksfallen bryts ut till en separat för arbetsgivaren obligatorisk försäkring. På längre sikt bör

en genomgripande socialförsäkringsreform genomföras med ledning av bl.a. erfarenheterna från pensionsreformen.

I enlighet med motion Fi240 yrkandena 8 och 9 föreslår vi en – i förhållande till regeringens förslag – minskning av utgiftsramen för budgetåret 2004 med 2 940 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 8 390 respektive 10 590 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Enligt vår mening bör tiden för omställningspension till efterlevande utan barn utökas till tolv månader fr.o.m. den 1 juli 2004. Vidare anser vi att innehav av fritidsfastighet inte skall påverka storleken av BTP fr.o.m. den 1 januari 2004.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi240 yrkandena 8 och 9 en – i förhållande till regeringens förslag – ökning av utgiftsramen för 2004 med 105 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 155 respektive 165 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer

Vi föreslår att en s.k. jämställdhetsbonus införs i föräldraförsäkringen. Den innebär att en högre ersättning, 90 %, utges för varje månad som den ena föräldern tar ut föräldrapenning och som motsvaras av en månads uttag av den andra föräldern.

Enligt vår uppfattning kan besparingar göras genom att de 90 dagar som utbetalas med 60 kr per dag avskaffas. Vidare kan utgifterna inom underhållsstödet hållas tillbaka redan fr.o.m. den 1 april 2004 bl.a. genom att det gemensamma föräldraansvaret markeras. Ytterligare besparingar kan göras inom utgiftsområdet genom att åtgärder vidtas mot felaktiga utbetalningar.

Från 2006 föreslår vi att ett barnkonto på 40 000 kr per barn under förskoleåldern införs.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi240 yrkandena 8 och 9 en – i förhållande till regeringens förslag – minskning av utgiftsramen för 2004 med 240 miljoner kronor och för 2005 med 270 miljoner kronor. För 2006 föreslås en ökning med 1 550 miljoner kronor. Utgiftsökningen avser inte några sakliga förändringar inom ålderspensionssystemet utan är en följd av andra förslag från Folkpartiet som påverkar pensionsutbetalningarnas storlek.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Vi föreslår i enlighet med motion Fi240 yrkande 12 att beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för 2004 skall tas upp med 50 miljoner kronor utöver vad regeringen har föreslagit. Utgiftsökningen avser inte några sakliga förändringar inom ålderspensionssystemet utan är en följd av andra förslag från Folkpartiet som påverkar pensionsutbetalningarnas storlek.

Statsbudgetens inkomster

Vi anser att arbetsgivaravgifterna och egenavgifterna skall sänkas med 2 procentenheter i den privata tjänstesektorn för att stimulera sysselsättningen och sänka kostnaderna för företagen. Därigenom minskas statens inkomster med 5 800 miljoner kronor för 2004.

Med det anförda anser vi att motion Fi240 yrkande 4 bör tillstyrkas.

3. Kristdemokraterna

Sven Brus (kd) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden borde ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Kristdemokraterna anser att Integrationsverket bör läggas ned från den 1 juli 2004. Vissa av verkets uppgifter bör i stället övertas av Migrationsverket samt Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO. DO bör tillföras medel för att stärka arbetet mot rasism, diskriminering och främlingsfientlighet. De lokala och regionala diskrimineringsombudsmännen anser vi bör avskaffas och anslaget Integrationsåtgärder bör inte tillföras några nya pengar. Migrationsverket skall enligt vårt förslag inte pröva uppehållstillstånd för adopterade samt för nyfödda till föräldrar med uppehållstillstånd i Sverige. Härigenom frigörs resurser. Vi anser vidare att anslaget till Migrationsverket bör tillföras 100 miljoner kronor för att bl.a. ytterligare förkorta handläggningstiderna. Genom att tillföra Migrationsverket medel för att korta handläggningstiderna kan anslaget Mottagande av asylsökande minskas. Slutligen anser vi att systemet med förhandlingar och avtal med kommunerna bör avskaffas. Stödet till en nyanländ person bör i stället bestå av en utvecklingspeng. Utvecklingspengen skall administreras av Riksförsäkringsverket, RFV, och fördelas av försäkringskassan. Medel för detta tillför vi utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi241 yrkandena 5 och 7 en – i förhållande till regeringens förslag – minskning av utgiftsramen för budgetåret 2004 med 166 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 248 respektive 300 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Nästan var sjätte svensk i arbetsför ålder är sjukskriven eller förtidspensionerad. Socialdemokraterna har haft mer än fem år på sig att göra något åt den dramatiska utvecklingen. Trots detta har regeringen fortfarande inte presterat någon trovärdig strategi för hur den negativa utvecklingen skall brytas. Med nuvarande politik hotas den svenska välfärdsstaten i sina grundvalar eftersom allt färre kommer att tvingas försörja alltfler. Det måste därför ske ett trendbrott så att utvecklingen vänds.

Vi anser att rehabiliteringen har varit eftersatt och föreslår därför att den nya rehabiliteringsförsäkring som föreslås i kommittébetänkande SOU

2000:78 i alla väsentliga huvuddrag bör genomföras från den 1 januari 2004 med en utbyggnad den 1 januari 2005. En ökad totalkostnad under det första året reformen genomförs balanseras åren därefter med en nettovinst i form av lägre utbetalningar av sjukpenning och förtidspension.

Det fasta ersättningssystemet i sjukförsäkringen bör ersättas med en individanpassad ersättningsnivå mellan 25 och 100 %. Vi vill även tydliggöra läkarnas ansvar, ge utbildningen i försäkringsmedicin en starkare ställning i läkarutbildningen och ge försäkringsläkarna en fördjupad vidareutbildning.

Vidare anser vi att information skall ges till allmänheten om sjukförsäkringens syfte.

Socialförsäkringsadministrationen bör tillföras ytterligare medel dels för att öka kvaliteten och korta handläggningstiderna, dels för att öka kontrollen av felutnyttjande, dels för att ompröva äldre beviljade aktivitets- och sjukersättningar. För detta ändamål vill vi tillföra RFV samt försäkringskassorna 100 miljoner kronor år 2004, 150 miljoner kronor år 2005 samt 200 miljoner kronor år 2006.

En återgång till en sjuklöneperiod på 14 dagar medför att utgiftsområdet tillförs 1 600 miljoner kronor 2004.

För att finansiera ökade satsningar på vård och omsorg föreslår vi två karensdagar med ett fortsatt högriskskydd på 10 dagar per år. Arbetsgivarnas minskade kostnader regleras med en marginell höjning av arbetsgivaravgifterna.

Ersättningsnivån i sjukförsäkringen bör höjas till 80 % och SGI:n beräknas på snittinkomsten under de två senaste åren. Skattepliktiga förmåner samt semesterersättning skall även vara SGI-grundande.

Vidare vill vi ha en ny modell av trafikförsäkring där samtliga personskadekostnader i samband med trafikolyckor förs över till denna försäkring. Därmed avlyfts det offentliga kostnader på ca 4 miljarder kronor. Den besparing som uppstår återförs till trafikanterna genom sänkt inkomstskatt.

Möjligheten att privatisera dagens arbetsskadeförsäkring bör utredas och därigenom ge ekonomiska incitament till företagen att satsa mer på förebyggande åtgärder efter principen ju säkrare en arbetsplats är desto lägre premie.

Slutligen vill vi avskaffa dagens system med förhandlingar och avtal för kommunplacering av flyktingar och i stället införa en utvecklingspeng som följer individen. Denna utvecklingspeng skall administreras av RFV. För denna administration utökas RFV:s anslag med 10 miljoner kronor år 2004 och 25 miljoner kronor år 2005 respektive 2006.

I enlighet med motion Fi241 yrkandena 5 och 7 föreslår vi en – i förhållande till regeringens förslag – minskning av utgiftsramen för budgetåret 2004 med 4 835 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 10 125 respektive 14 410 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Enligt vår mening bör innehav av fritidsfastighet inte ingå i inkomstprövningen för beräkning av BTP. Vi anser också att omställningspension till efterle-

vande utan barn skall utökas från 10 till 12 månader från den 1 januari 2004 samt att den övergångsvisa garantipensionen skall höjas med 100 kr per månad. Därtill kommer vårt förslag till höjt grundavdrag att förstärka det ekonomiska utrymmet för dem med lägst pension.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi241 yrkandena 5 och 7 en – i förhållande till regeringens förslag – ökning av utgiftsramen för 2004 med 740 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 790 respektive 800 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer

Kristdemokraterna hävdar familjens rätt att avgöra barnomsorgsform inklusive egen omsorg i hemmet. För att möjliggöra detta föreslår vi att ett skattefritt barnomsorgskonto på 80 000 kr för barn som fyller ett år införs från den 1 juli 2004. Maximalt föreslår vi att 40 000 kr per år skall kunna tas ut med avtrappning i förhållande till hur mycket kommunalt finansierad barnomsorg som nyttjas. Till förmån för barnomsorgskontot anser vi att de 90 dagar som betalas ut med 60 kr per dag kan avskaffas och fr.o.m. 2005 den extra mamma/pappamånaden.

Vi anser att föräldraförsäkringen måste stärkas ytterligare och föreslår därför att grundnivån i försäkringen höjs till 200 kr per dag från 2004 och att ersättningstaket höjs till 11 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2004 samt på sikt att ersättningsnivån höjs till 90 %. Vi föreslår även att två kontaktdagar per barn och år införs för barn mellan 4 och 15 år med 200 kr per dag. Vi vill vidare införa ett nytt beräkningssätt för SGI genom att låta SGI beräknas som genomsnittet av de senaste två årens inkomst. Även skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall vara SGI-grundande.

Därtill föreslår vi att vårdbidrag skall utges till biståndsarbetare med funktionshindrade barn.

Från 2005 bör enligt vår mening en graviditetspeng införas som ger rätt till ersättning under 30 dagar i slutet av graviditeten samt besparingar göras på underhållsstödet genom att stödmottagare med höga inkomster inte beviljas fullt underhållsstöd.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi241 yrkandena 5 och 7 en – i förhållande till regeringens förslag – ökning av utgiftsramen för 2004 med 931 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 1 281 respektive 1 211 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

För att kunna genomföra reformer anser vi att arbetsgivaravgifterna bör höjas för 2004. Således anser vi att en höjning bör göras med 0,06 procentenheter med anledning av ökade förmåner inom föräldraförsäkringen. Dessutom föreslår vi att sjukförsäkringsavgiften höjs med 0,3 procentenheter för att neutralisera effekten av en andra karensdag. Vårt förslag innebär sammantaget att statens inkomster ökar med 3 900 miljoner kronor för 2004.

Med det anförda anser vi att motion Fi304 yrkande 25 bör tillstyrkas.

4. Centerpartiet

Birgitta Carlsson (c) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden borde ha följande lydelse:

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Sjukfrånvaron och förtidspensioneringarna har de senaste sex åren ökat dramatiskt och utgör ett av de största hindren för Sveriges ekonomiska utveckling. Kostnaderna för sjukförsäkringen tenderar att stabiliseras på en historisk rekordnivå. Den samlade ohälsorelaterade arbetsfrånvaron fortsätter emellertid att öka beroende på att fler förtidspensioneras.

Centerpartiet vill införa en samordnad arbetslivsförsäkring som ersätter dagens sjuk- och arbetslöshetsförsäkringar och som förtydligar arbetslinjen.

Vidare vill vi att sjukpenning växlas mot rehabiliteringsersättning och rehabiliteringsstöd. Till rehabiliteringsinsatser anslås 2,6 miljarder kronor 2004, 2,7 miljarder kronor 2005 och 2,9 miljarder kronor 2006, varav en halv miljard per år skall avse rehabilitering av psykiskt sjuka och personer med svår social problematik.

Vi anser även att en rehabiliteringsgaranti skall införas. Den enskilde skall ha rätt till en kontaktperson som samordnar rehabiliteringsinsatserna och lotsar mellan de olika aktörerna i rehabiliteringsplanen. Om garantin inte uppfylls skall den sjukskrivne ha möjlighet att inom vissa ramar få kostnads-täckning för adekvata rehabiliteringstjänster som kan köpas av t.ex. privata aktörer. Mindre företag skall helt undantas från skyldigheten att genomföra rehabiliteringsutredningar.

Medel reserverade för sjukförsäkringen skall omvandlas till aktiva åtgärder i form av finansiell samordning. Vi anser att ett generöst regelverk för finansiell samordning ökar möjligheterna till bättre diagnos och effektivare rehabilitering.

Beträffande arbetsgivarens sjuklöneansvar anser vi att det är antalet anställda som skall avgöra omfattningen av detta ansvar, efter principen att t.ex. fem anställda motsvarar fem sjuklönedagar per anställd upp till maximalt 30 dagar. Likformig nedsättning av arbetsgivaravgifterna kommer att ge en viss överkompensation åt småföretagare.

SGI bör beräknas på genomsnittsinkomsten under de senaste 24 månaderna före sjukskrivningsperiodens inledning och karensdagen motsvara en hel dags arbete oavsett vid vilken tidpunkt på dagen som sjukfallet inleds. Grundnivån i sjukpenningen skall höjas till 200 kr.

Företagare skall ha samma rätt som anställda till sjukpenning.

Sjuk- och aktivitetsersättning skall bara beviljas om arbetsförmågan av medicinska eller psykiatriska skäl bedöms förhindra återgång till arbete eller studier. Även dessa personer skall ha tillgång till rehabiliteringsinsatser. Flexibla ersättningsnivåer bör införas.

Slutligen vill vi att bevisreglerna i arbetsskadeförsäkringen återställs.

I enlighet med motion Fi242 yrkande 3 föreslår vi – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2004 med

7 244 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 12 059 respektive 16 549 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Vi anser att garantipensionen skall höjas stegvis med 3 000 kr med en första höjning 2004 på 1 500 kr. Vidare föreslår vi att BTP skall ersätta bostadskostnader upp till 4 000 kr per månad med 80 % av bostadskostnaden.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi242 yrkande 3 en – i förhållande till regeringens förslag – minskning av utgiftsramen för 2004 med 1 800 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 1 300 respektive 1 500 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer

Vi anser att familjerna måste ges större möjlighet att själva bestämma över sin vardag. Vi föreslår därför att barnbidraget för barn i åldern ett till fyra år höjs stegvis så att det 2007 uppgår till 1 900 kr per barn och månad. För 2004 föreslår vi en ökning med 200 kr per månad.

Vidare föreslår vi att grundnivån i föräldraförsäkringen höjs till 200 kr per dag och att taket i föräldraförsäkringen höjs till 11 prisbasbelopp. Höjningen av grundnivån i föräldrapenningen får flera positiva effekter som inte bara påverkar utgiftsområde 12. Beräkningen av SGI bör enligt vår uppfattning grundas på historisk inkomst.

Därtill föreslår vi att ersättningen för de 90 dagar som i dag utges med 60 kr per dag höjs till 90 kr per dag.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi242 yrkande 3 en – i förhållande till regeringens förslag – ökning av utgiftsramen för 2004 med 1 330 miljoner kronor och för åren 2005 och 2006 med 2 797 respektive 4 270 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Vi vill införa en reformerad sjuklönemodell och anser att den tredje sjuklöneveckan skall kompenseras med sänkta arbetsgivaravgifter på 0,28 procentenheter. Vårt förslag innebär en minskning av statens inkomster med 2 500 miljoner kronor för 2004.

Vi vill vidare införa riktade sänkningar av arbetsgivaravgiften från 2004 för att få till stånd övergångsmarknader. Vi anser att sådana riktade sänkningar är nödvändiga för att ge arbetslösa förutsättningar att få anställning. Förslaget innebär inkomstminskningar för staten med 750 miljoner kronor för 2004.

Med det anförda anser vi att motionerna Fi242 yrkande 7 och Fi306 yrkande 17 bör tillstyrkas.